

Στίχοι 690-772-Η αναγνώριση

Σύνοψη περιεχομένου

Ο Μενέλαος ύστερα από τις πληροφορίες του αγγέλου αναγνωρίζει την Ελένη. Οι δυο σύζυγοι εκδηλώνουν τη χαρά και τη συγκίνησή τους για τη συνάντησή τους. Στη συνέχεια ο Μενέλαος επιθυμεί να ενημερωθεί για τις περιπέτειες της συζύγου του κατά το διάστημα της απουσίας του. Η Ελένη διηγείται για την “κρίση περί της καλλίστης”, τη νίκη της Αφροδίτης και την υπόσχεσή της στον Πάρι, την οργή της Ήρας, τη δημιουργία του ειδώλου, την αρπαγή της Ελένης από τον Ερμή και τη μεταφορά της στην Αίγυπτο. Του αναφέρει ακόμα την αυτοκτονία της μητέρας της, Λήδας και τη δυστυχία της κόρης τους, Ερμιόνης. Ο Μενέλαος ξεσπά σε μια κραυγή απελπισίας για τις συμφορές που έχουν βρει το σπίτι του και μεταθέτει την ευθύνη στον Πάρι, που εξαιτίας του αφανίστηκαν Έλληνες και Τρώες. Ο αγγελιαφόρος, που είναι παρών στη σκηνή, ζητά να μάθει τη χαρά των δυο προσώπων. Ο Μενέλαος του εξηγεί και τον καθιστά κοινωνό της ευτυχίας του.

Χρόνος αφήγησης: παρόν αναγνώρισης και αναδρομή στο παρελθόν

Αφηγηματική τεχνική:

Πρόκειται για μια στιχομυθία που έχει συντεθεί σε λυρικά μέτρα, για να εκφραστούν τα συναισθήματα των δυο συζύγων. Τονίζονται τα συναισθήματα της Ελένης και η αυτοσυγκράτηση του Μενελάου, στα λόγια του οποίου υπάρχει ως ένα βαθμό έντονο συναίσθημα. Είναι όμως άντρας και ο Ευριπίδης τον παρουσιάζει πιο πειθαρχημένο στην εκδήλωση των συναισθημάτων του.

1. Ποια σύγχρονα θεατρικά είδη μας θυμίζει το αμοιβαίο Ελένης και Μενελάου;
Μελόδραμα (όπερα) και μιούζικαλ.

2. Ποιοι στίχοι της ενότητας αποτελούν σκηνοθετικούς δείκτες;

688-89: Ο Μενέλαος μονολογεί και αγκαλιάζει την Ελένη.

692: Η Ελένη στρέφει το κεφάλι της προς το Χορό.

696-700: Η Ελένη λύνει τα μαλλιά της και αγκαλιάζει το Μενέλαο.

3. Με ποιους τρόπους οι ήρωες περνούν από την άγνοια στη γνώση, από το φαίνεσθαι στο είναι;

Ο Μενέλαος αναγνωρίζει την Ελένη σκεπτόμενος λογικά και όχι με βάση το συναίσθημα και τις αναμνήσεις του. Βασίζεται στα λόγια της γερόντισσας, του αγγέλου και του ειδώλου, που συμπίπτουν.

4. Ποια συναισθήματα γεννά η αναγνώριση στους ήρωες και ποια είναι η επίδρασή της στους θεατές;

Η Ελένη αισθάνεται ανακούφιση, χαρά και ευτυχία. Ο Μενέλαος ως άντρας είναι πιο συγκρατημένος στις εκδηλώσεις του προς την Ελένη, ωστόσο νιώθει κι εκείνος πανευτυχής. Αξιοσημείωτο είναι όμως ότι δε νιώθει ενοχλημένος που όλα έγιναν μάταια με τη δική του υποκίνηση.

Οι θεατές συναισθάνονται τη χαρά των ηρώων. Έχει διαλυθεί η αγωνία και ο φόβος, η ψυχή ανακουφίζεται και νιώθουν μια πραγματική λύτρωση.

5. Τι συμπεραίνουμε για το χαρακτήρα των ηρώων, του Χορού και του αγγέλου μέσα από αυτή τη σκηνή;

Η Ελένη είναι πιστή και αφοσιωμένη σύζυγος, γεμάτη ευαισθησία, αφού δε θέλει να θυμάται τα περασμένα που της προκαλούν πόνο.

Ο Μενέλαος είναι εξίσου αξιόλογος σύζυγος, αν και φαίνεται ότι ως ένα βαθμό αδιαφορεί για τα δεινά που προκάλεσε χωρίς ουσιαστικό λόγο και κατηγορεί τον Πάρι ως υπεύθυνο.

Ο Χορός και ο άγγελος δείχνουν την αμέριστη συμπαράστασή τους στο ζευγάρι, είναι φίλοι και ακόλουθοι.

6. Ποια έθιμα του γάμου αναφέρονται στους στίχους 700-710;

-εγγύησις:υπόσχεση γάμου

-πομπή:μετά το γαμήλιο γλέντι που γινόταν στο σπίτι της νύφης οδηγούσαν τη νύφη στο σπίτι του γαμπρού τραγουδώντας τον υμέναιο(γαμήλιο τραγούδι) και κρατώντας αναμμένους πυρσούς.

-τέλος:τελετές στο σπίτι του γαμπρού.

7.Γιατί η Ελένη είναι απρόθυμη να διαφωτίσει το Μενέλαο για το παρελθόν;

Η Ελένη έχει βιώσει δυσάρεστα γεγονότα τα οποία και θέλει να ξεχάσει.

8.Με ποιο τρόπο εκδηλώνουν τη συγκινησιακή τους φόρτιση κατά τη δεύτερη αναγνώριση ο Μενέλαος και η Ελένη;

Η Ελένη παρουσιάζεται περισσότερο συναισθηματική και εκδηλωτική στις κινήσεις και στα λόγια της,που προδίδουν τη μεγάλη χαρά της.Με λυρισμό εκφράζει τραγουδιστά τη συγκίνηση που βιώνει.Από την άλλη ο Μενέλαος εμφανίζεται περισσότερο συγκρατημένος.,είναι τόσο ανέλπιστα η συνάντησή του με την Ελένη που δεν ξέρει πώς να αντιδράσει.Η Ελένη του διηγείται την περιπέτεια της και εκείνος συμπασχει μαζί της,καθώς πλέον είναι σε θέση να κατανοήσει τι συνέβη.Ο τόνος των λόγων του είναι παρηγορητικός προς την Ελένη,η οποία αντιμετώπισε τόσα δεινά από θεούς και ανθρώπους.Όταν ο Μενέλαος μαθαίνει για την αυτοκτονία της Λήδας και τη δυστυχία της κόρης του,της Ερμιόνης,ξεσπά σε μια λυρική κραυγή πόνου.

9.Ποιες πληροφορίες δίνει η Ελένη στους στίχους 729-772 και πώς αυτές οδηγούν στη δικαίωση και στην επιβεβαίωση της αθωότητάς της;

Η Ελένη με πόνο ανατρέπει στις συμφορές της και διηγείται την τροπή που πήραν τα πράγματα ως την τελική κατάληξή της στην Αίγυπτο.Μιλά για την κρίση περί της καλλίστης και τη νίκη της Αφροδίτης.Αναφέρει ότι η Ήρα οργίστηκε για το δόλο που μεταχειρίστηκε η Αφροδίτη για να νικήσει και θέλησε να μην πραγματοποιηθεί η υπόσχεσή της στον Πάρι.Έτσι,ο Ερμής με εντολή της Ήρας άρπαξε την Ελένη και τη μετέφερε στην Αίγυπτο ενώ ο Πάρις πήρε μαζί τους στην Τροία ένα είδωλο.Με αυτές τις εξηγήσεις δικαιολογείται η διπλή παρουσία της Ελένης στην Αίγυπτο και στην Τροία και επιβεβαιώνεται η αθώωσή της για όσα την κατηγορούν.Η Ελένη πληροφορεί ακόμη το Μενέλαο για την αυτοκτονία της μητέρας της,της Λήδας και τη δυστυχία της κόρης τους Ερμιόνης.Τέλος,για ακόμη μια φορά επιβεβαιώνει τη συζυγική της πίστη και τιμή,που διατήρησε παρόλες τις αντιξοότητες.

10.Στη σκηνή αυτή παρακολουθήσαμε τη δικαίωση της Ελένης.Ποια πρόσωπα διατύπωσαν απόψεις που αποκαθιστούν την τιμή και την αξιοπρέπειά της κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της υπόθεσης του έργου και ποιες είναι αυτές;

Αρχικά,το είδωλο της Ελένης,καθώς πετά στον ουρανό,αποκαθιστά την τιμή και την αξιοπρέπεια της πραγματικής Ελένης λέγοντας ότι δεν έφταιξε σε τίποτα και άδικα φορτώθηκε τις ντροπιασμένες κατηγορίες.Ο Μενέλαος έμμεσα ύστερα από τις πληροφορίες που παίρνει από την Ελένη απαλλάσσει τη γυναίκα του από την ευθυνή και την προσάπτει στον Πάρι.Τέλος,ο αγγελιαφόρος θριαμβολογεί που η κυρία του δε ντρόπιασε το γέροντα πατέρα της και τα αδέλφια της.

11.Ποια άλλα πρόσωπα βρίσκονται στη σκηνή εκτός από την Ελένη και το Μενέλαο;Πώς φαντάζεστε τη σκηνική τους παρουσία;

Στη σκηνή βρίσκονται ο Χορός και ο Αγγελιαφόρος.Είναι σιωπηλοί και αμήχανοι ,καθώς ο Ευριπίδης θέλει να προβάλλει τη χαρά των δυο συζύγων για τη συνάντησή τους μετά από τόσα χρόνια.Μόνο στο τέλος της αναγνώρισης παρεμβαίνει η κορυφαία του Χορού,για να επαναφέρει τους ήρωες στη δύσκολη πραγματικότητα.Όσο για τον αγγελιαφόρο δείχνει ότι συναισθάνεται τη χαρά των κυρίων του με ανάλογες κινήσεις και χειρονομίες και συγχαίρει την Ελένη για τη στάση της.

12.Τι συμπεραίνουμε για τη διάνοια των ηρώων μέσα από τα λεγόμενά τους τους στι.731-732,734 και 769;

Ο Μενέλαος στους στίχους 731-32 εκφράζει μια θρησκευτική αντίληψη σύμφωνα με την οποία οι θεοί καθορίζουν τη ζωή των ανθρώπων και οι τελευταίοι πρέπει να δέχονται παθητικά τη μοίρα τους αφού δεν έχουν περιθώρια αντίδρασης. Αυτή η άποψη αποτελεί μια έκφραση παρηγοριάς, καθώς οι άνθρωποι δύσκολα μπορούν να αλλάξουν τη ζωή τους. Επιπλέον, προσπαθώντας να πείσει την Ελένη να του αφηγηθεί τα βάσανα του παρελθόντος τονίζει ότι, όταν ο άνθρωπος μοιράζεται με κάποιον ό,τι δυσάρεστο του έχει συμβεί, αισθάνεται ανακούφιση και ξαλαφρώνει. Τέλος, ο Μενέλαος παραβλέπει το γεγονός πως τόσο ο ίδιος όσο και η γυναίκα του υπήρξαν όργανα των θεών και επιρρίπτει τις ευθύνες στον Πάρι.

Από την άλλη πλευρά η Ελένη στο στ.769 εκφράζει δυο σημαντικές αρετές του ανθρώπου: την αγάπη για την πατρίδα και τη συζυγική πίστη, που όταν κάποιος τα στερηθεί, αισθάνεται βαθύ πόνο. Τέλος στο στ.770 τονίζει την αντίθεση 'είναι και φαίνεσθαι', που είναι κυρίαρχη σε ολόκληρο το έργο.

13.Πού έγκειται η τραγικότητα της Ελένης και του Μενελάου σε αυτούς τους στίχους;

Οι αναφορές στο παρελθόν και το δραματικό παρόν της Ελένης δίνουν στη σκηνή τραγική διάσταση. Ο Μενέλαος από την άλλη διαπιστώνει την πλάνη στην οποία βρισκόταν, εξακολουθεί, ωστόσο, να επιρρίπτει αλλού τις ευθύνες. Δεν κατανοεί πως υπήρξε όργανο της βούλησης των θεών, που τον οδήγησαν σε ένα παράλογο πόλεμο. Νοιάζεται μόνο να μάθει για το αν η σύζυγος του διατήρησε την τιμή και την υπόληψη της.

14.Στις τραγωδίες την αναγνώριση δυο αγαπημένων προσώπων ακολουθούν συνήθως:

α.η εκδήλωση συναισθημάτων αυτών που ξανασμίγουν μαζί με τις αναφορές στο ρόλο της τύχης.

Β.μια κίνηση προς το παρελθόν

Γ.μια κίνηση προς το μέλλον

Ποιους από τους άξονες αυτούς εντοπίζουμε στη σκηνή που μελετάμε και πώς συμπεριφέρονται οι δυο ήρωες αναφερόμενοι στο παρελθόν;

Στη σκηνή της αναγνώρισης αρχικά κυριαρχούν τα έντονα συναισθήματα χαράς και ανακούφισης, ενώ ακολουθεί μια στροφή στο παρελθόν καθώς ο Μενέλαος ζητά από την Ελένη να αναφερθεί στο οδυνηρό παρελθόν. Η Ελένη εκφράζει την απροθυμία της να απαντήσει, γιατί έχει βιώσει τραγικές καταστάσεις και θέλει να τις ξεχάσει. Ο Μενέλαος ωστόσο επιμένει, γιατί θέλει να μάθει όσα αγνοεί και αγωνιά για το αν η γυναίκα του τον απάτησε, τονίζοντας της πως η αφήγηση των συμφορών θα την ξαλαφρώσει.

15.Πώς δρουν οι θεοί στον κόσμο του Ευριπίδη; Διασφαλίζουν την τάξη του δικαίου ή ενεργούν απρόβλεπτα με βάση τα προσωπικά τους πάθη;

Για το Μενέλαο ο άνθρωπος πρέπει να αποδέχεται παθητικά τα βάσανα που του στέλνουν οι θεοί, ενώ η Ελένη επιρρίπτει ευθύνες στην Ήρα και στην Αφροδίτη, που για να ικανοποιήσουν τον εγωισμό τους έπαιξαν με τους ανθρώπους. Οι θεοί στον Ευριπίδη δε διασφαλίζουν την τάξη του δικαίου, αλλά κατευθύνονται από τα πάθη και τις αδυναμίες τους (ανθρωπομορφισμός), ρυθμίζοντας όπως θέλουν τη ζωή των ανθρώπων.

16.Ποιες άλλες αναγνωρίσεις μας θυμίζει η αναγνώριση του Μενελάου και της Ελένης; Η αναγνώριση του Μενελάου και της Ελένης μας φέρνει στο μυαλό την αναγνώριση του Ορέστη από την Ιφιγένεια στην 'Ιφιγένεια εν Ταύροις' και την αναγνώριση του Οδυσσέα από την Πηνελόπη στη ραψωδία ψ της Οδύσσειας.

17.Να σχολιάσετε τα παραθέματα των σελ.57,59;Στη σελίδα 57 κοινό σημείο των τεσσάρων αποσπασμάτων είναι η ευτυχία και η χαρά των ηρώων που πηγάζει από την απρόσμενη συνάντηση με τα αγαπημένα πρόσωπα.

Στο απόσπασμα από το δημοτικό τραγούδι η ηρώιδα καλεί τις υπηρέτριές της που αντιστοιχούν στις ηρωίδες του Χορού να ανοίξουν γρήγορα την πόρτα στον αγαπημένο της.

Στο απόσπασμα από την Ηλέκτρα του Σοφοκλή υπάρχει άμεση αντιστοιχία με την Ελένη.Γίνεται η αναγνώριση της Ηλέκτρας και του Ορέστη και ακολουθεί η εκδήλωση χαράς και ο εναγκαλισμός.(Στην Ηλέκτρα έχουμε αναγνώριση αδελφών).

Στο απόσπασμα από τον Κυμβελίνο του Σαίξπηρ σε μεταφορικό λόγο δηλώνεται η χαρά και προφανώς ο εναγκαλισμός των ηρώων.

Στο απόσπασμα από τον Ερωτόκριτο του Κορνάρου η Αρετούσα δηλώνει τη χαρά για τη συνάντησή της με τον Ερωτόκριτο,που είναι απρόσμενο γεγονός.

Στο πρώτο απόσπασμα της σελ.59 από τη Σαπφώ ακολουθείται η ομηρική εκδοχή για την Ελένη.Υπάρχει αναφορά στην υπερβολική ομορφιά της Ελένης,στην απιστία της απέναντι στο σύζυγό της,στον ανήθικο χαρακτήρα της και στο γεγονός ότι ήταν υπεύθυνη για τον τρωικό πόλεμο.Το απόσπασμα τελειώνει με τη διαπίστωση της αδυναμίας του ανρθώπου που κυριαρχείται από συναισθήματα. Στο δεύτερο απόσπασμα ο Στησίχορος αποκαθιστά το όνομα της Ελένης υποστηρίζοντας ότι δεν είναι αλήθεια η απιστία της.Ποτέ δεν ακολούθησε τον Πάρι ούτε πήγε στην Τροία.(μυθολογική εκδοχή που ακολούθησε ο Ευριπίδης)

Στιχ.776-837

Σύνοψη περιεχομένου-Οι φιλοσοφικές σκέψεις του Αγγελιαφόρου

Ο αγγελιαφόρος,που είναι παρών στη σκηνή της αναγνώρισης,ζητά να μάθει το λόγο της χαράς των δυο προσώπων.Ο Μενέλαος του εξηγεί και τον καθιστά κοινωνό στη χαρά του.Ο αγγελιαφόρος εκφράζει την απορία του για τον τρωικό πόλεμο,που έγινε για μια νεφέλη και φιλοσοφεί σχετικά με τον τρόπο που οι θεοί παρεμβαίνουν στην ανθρώπινη ζωή.Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η τύχη είναι ευμετάβλητη και τα ανθρώπινα πράγματα ασταθή και φέρνει ως παράδειγμα το Μενέλαο και την Ελένη.Ευχαριστιέται που η Ελένη δε ντρόπιασε τους δικούς της,που είναι αθώα για τις κατηγορίες που τις προσάπτουν και θυμάται την ημέρα του γάμου της καταλήγοντας σε θυμολογικές σκέψεις για την ποιότητα του αγαθού δούλου.

Ο Μενέλαος τον διακόπτει και τον επαναφέρει στην παρούσα κατάσταση.Του δίνει οδηγίες να σπεύσει στη σπηλιά και να ενημερώσει και τους υπόλοιπους συντρόφους για όσα συνέβησαν.Του τονίζει να τον περιμένουν στην ακρογιαλιά μήπως και καταφέρει να φθάσει εκεί με την Ελένη και καταφέρουν να βρουν τρόπο να ξεφύγουν από τους βαρβάρους.Ο αγγελιαφόρος αναχωρεί εκφράζοντας τη δυσπιστία του για τους μάντεις και τις μαντείες τους και δηλώνει ότι τα μόνα που μπορεί να εμπιστευτεί ο άνθρωπος στη ζωή του είναι η γνώση και η ευβουλία.

1.Στους στ. 773-774 παρεμβαίνει ο Χορός.Ποια η σημασία αυτής της παρέμβασης;

Το δίστιχο του Χορού επαναφέρει τους ήρωες στην πραγματικότητα και στους κινδύνους που από δω και πέρα θα αντιμετωπίσουν.**Προοικονομούνται** όσα θα συμβούν στη συνέχεια,η δυσκολία δηλαδή να ξεφύγουν από το Θεοκλόμενο και η αίσια έκβαση της υπόθεσης.

2.Ο άγγελος εκφράζει τις απόψεις του μετά το Χορό.Πώς αντιμετωπίζει το Μενέλαο και τι δηλώνει η παρέμβαση του για το χαρακτήρα του;

Ο άγγελος επιθυμεί να μοιραστεί μαζί με τον κύριό του,το Μενέλαο την ευτυχία του,που ωστόσο δεν κατανοεί,γιατί νομίζει ότι η Ελένη που βλέπει μπροστά του είναι

αυτή που βρισκόταν στη σπηλιά. Μόνο όταν ο Μενέλαος του εξηγεί τι συνέβη, διαπιστώνει ότι ο πόλεμος της Τροίας έγινε άνευ λόγου. Η παρέμβασή του γίνεται **κατά το εϊκός και το αναγκαίον** (είναι φυσική και αναγκαία με βάση το ήθος του). Συμμετέχει αυτόβουλα στη συζήτηση, όπως αρμόζει στον απλοϊκό του χαρακτήρα. Είναι ένας απλός άνθρωπος του λαού που ενεργεί αυθόρμητα.

3. Γιατί ο άγγελος χρησιμοποιεί τη λ. θεός σε ενικό αριθμό;

Δηλώνεται η έννοια του θείου γενικά.

4. Ποιες είναι οι σκέψεις του αγγέλου για το θεό;

Ο θεός ταυτίζεται με την τύχη. Κυριαρχεί η άποψη του Ηρακλείτου ότι 'τα πάντα ρεί', ότι όλα αλλάζουν και οι θεοί παρεμβαίνουν στην ανθρώπινη ζωή με βάση τις ιδιοτροπίες τους, γι' αυτό και είναι δύσκολο να εξηγήσουμε τη βούλησή τους.

5. Πώς συνδέονται οι απόψεις του αγγέλου για το θεό με την υπόθεση του έργου; Τι εξυπηρετεί το παράδειγμα της Ελένης και του Μενελάου;

Ο αγγελιαφόρος από τη γενική του διαπίστωση για το ευμετάβολο της τύχης περνάει στα παραδείγματα του Μενελάου και της Ελένης: ο Μενέλαος ήταν δυστυχισμένος επειδή πολέμουσε, για να ξαναπάρει την Ελένη και τώρα ξαφνικά χωρίς κόπο την ξαναβρίσκει. Η Ελένη από την άλλη που ήταν δυστυχισμένη για τις εις βάρος της κατηγορίες, τώρα βλέπει τη φήμη της να αποκαθίσταται.

6. Τι κρύβεται πίσω από την προβολή της τύχης του Μενελάου;

Η έμμεση καταδίκη του πολέμου. Ο Μενέλαος τόσα χρόνια πολέμουσε χωρίς ουσιαστικό λόγο.

7. Ποιες είναι οι σκέψεις του αγγέλου για την Ελένη;

Την αποκαλεί 'παιδί μου' ('θύγατερ, στο πρωτότυπο). Η τρυφερή αυτή προσφώνηση δείχνει ίσως την αλλαγή της στάσης του απέναντί της. Στο στ. 786 τη δικαιώνει και αποκαθιστά τη φήμη της, ενώ στο στ. 799 αποκαθιστά με τις αναμνήσεις του το γάμο της.

8. Ποιες απόψεις εκφράζει ο αγγελιαφόρος για τον εαυτό του, για το θεσμό της δουλείας και για την ποιότητα του αγαθού δούλου; Ποιος κρύβεται πίσω από τα λόγια του;

Ο Ευριπίδης μέσω του αγγέλου βρίσκει την ευκαιρία να εκφράσει τον ανθρωπισμό του. Οι προβληματισμοί του αγγέλου για το ρόλο των δούλων είναι πρωτοποριακοί. Αναφέρονται στη δυνατότητα βίωσης της εσωτερικής ελευθερίας από κάποιον που ταυτόχρονα στερείται την σωματική ελευθερία. Ο άγγελος μπορεί να είναι δούλος φαινομενικά, αλλά στην πραγματικότητα η ψυχή του είναι ελεύθερη.

Με τα λόγια του αγγέλου ο Ευριπίδης κατορθώνει να εξυψώσει ανθρώπους που προέρχονται από τα κατώτατα κοινωνικά στρώματα εκφράζοντας πεποιθήσεις που προέρχονται από τη διδασκαλία των σοφιστών-και ιδιαίτερα του Αντιφώντα, ο οποίος τόνιζε την ισότητα των ανθρώπων-σε αντίθεση με τον Αριστοτέλη και τον Ξενοφώντα που θεωρούσαν τη δουλεία φυσική κατάσταση. Έτσι, κύριο χαρακτηριστικό του καλού δούλου είναι ο σεβασμός που νιώθει προς το αφεντικό του. Ο ίδιος μπορεί να έχει στερηθεί τη σωματική ελευθερία, αλλά είναι ελεύθερος ψυχικά και αυτή τη μορφή ελευθερίας προτιμά, σαν του Ελεύθερους Πολιορκημένους του Σολωμού.

9. Πού έγκειται το τραγικό στοιχείο στο λόγο του αγγέλου;

Τα λόγια του αγγέλου αποδεικνύουν τη γενικότερη τραγική θέση του ανθρώπου που δε μπορεί να κατανοήσει τη φύση και τα έργα των θεών και τη δράση τους στη ζωή του. Η ευτυχία εναλλάσσεται με τη δυστυχία, με χειρότερη απόληξη τον πόλεμο και τις οδυνηρές του συνέπειες.

10. Σε ποιους στίχους ο άγγελος αναφέρεται στους θεούς την τύχη και τη μοίρα; Ποια επίδραση πιστεύεις ότι ασκούν τα λόγια του στους θεατές;

Στους στ. 786-87 αναφέρεται στους θεούς, στο στ. 791 στην αστάθεια της τύχης. Τα λόγια του αγγέλου αγγίζουν τους θεατές, καθώς η ζωή όλων μας είναι ευμετάβλητη.

11.Ο Γέροντας δεν είναι μόνο αγγελιαφόρος,αλλά και υπηρέτης του Μενελάου.Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι ο Ευριπίδης του ανέθεσε αυτόν το διπλό ρόλο;

Ο Ευριπίδης εξυψώνει συνήθως ανθρώπους κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων αντίθετα απ'ό,τι περιμένουν οι θεατές.Επιπλέον,ο άγγελος αντιπροσωπεύει όλους τους απλούς ανθρώπους που πολέμησαν στην Τροία για την Ελένη και εκφράζει τη ματαιότητα του πολέμου.Τέλος,ο ποιητής δια στόματος του αγγέλου,που είναι ένας απλός προσιτός άνθρωπος,εκφράζει τις δικές του απόψεις.

12.Τι θα πρότεινες σε ένα σύγχρονο σκηνοθέτη για την κίνηση του αγγέλου στο χώρο και για τον τρόπο με τον οποίο θα υποδυθεί το ρόλο του;

Ο άγγελος κατά τη διάρκεια της αναγνώρισης των δύο συζύγων βρίσκεται στην άκρη της σκηνής με φανερή αμηχανία.Με ανάλογες κινήσεις και χειρονομίες συμμετέχει στην χαρά των κυρίων το.Λόγω του απλοϊκού του ήθους παρεμβαίνει απρόσκλητος στη συζήτηση με απλοϊκό τρόπο.Πλησιάζει του ήρωες με αργές κινήσεις,τους μιλά με σεβασμό και οικειότητα.Όταν προβληματίζεται,απευθύνεται κυρίως στους θεατές.

13.Τρωαδίτες και Έλληνες πολέμησαν στην Τροία για ένα είδωλο,εξαπατημένοι.Υπάρχουν αναλογίες με τη σημερινή εποχή;

Σύμφωνα με την αντίληψη του Ευριπίδη κάθε πόλεμος είναι μάταιος και παράλογος και έχει αρνητικές συνέπειες και για τους νικητές και για τους ηττημένους.Χαρακτηριστικό παράδειγμα από την ιστορία είναι οι δυο παγκόσμιοι πόλεμοι,οι πόλεμοι στο Ιρακ και στη Γιουγκοσλαβία.Όλοι υποκινήθηκαν από προσωπικές φιλοδοξίες και συμφέροντα.Σε ατομικό επίπεδο οι άνθρωποι αγωνίζονται πολλές φορές και προσπαθούν,για να κατακτήσουν στόχους που αποδεικνύονται απατηλή,προσωπικές οπτασίες και χείμαιρες.

14.Ποια είναι τα γνωρίσματα της προσωπικότητας,του αγγελιαφόρου(ήθους);

Είναι πιστός υπηρέτης και αφοσιωμένος σύντροφος,κοινωνός της χαράς του ζευγαριού.Με θυμοσοφική διάθεση προβληματίζεται για την ανθρώπινη τύχη,την ποιότητα του αγαθού δούλου και τους θεούς,Οι αναμνήσεις του συγκινούν και τα λόγια του μας αγγίζουν.

15.Ποια εντολή δίνει ο Μενέλαος στον άγγελο;

Ο Μενέλαος τον διακόπτει και τον επαναφέρει στην παρούσα κατάσταση.Του δίνει οδηγίες να σπεύσει στη σπηλιά και να ενημερώσει και τους υπόλοιπους συντρόφους για όσα συνέβησαν.Του τονίζει να τον περιμένουν στην ακρογιαλιά μήπως και καταφέρει να φθάσει εκεί με την Ελένη και καταφέρουν να βρουν τρόπο να ξεφύγουν από τους Βαρβάρους.

16.Ποιες σκέψεις κάνει ο αγγελιαφόρος για τους θεούς και τη μαντική τέχνη;

Ο Άγγελος απορρίπτει τη μαντική τέχνη και τους μάντεις που εξαπατούν τους ανθρώπους εκμεταλλευόμενοι τις ανάγκες και την ευπιστία τους και μεταθέτοντας τις ευθύνες για τις λαθεμένες προβλεψεις τους στο θεό.Κατακρίνεται γενικότερα η μοιρολατρική αντίληψη για τη ζωή.

17.Πού πρέπει να στηρίζει ο άνθρωπος τις αποφάσεις για τη ζωή του και ποιοι είναι οι μόνοι ορθοί τρόποι επικοινωνίας με το θεό;Ποιος νομίζετε ότι μιλά πίσω από τον άγγελο και πώς κρίνετε τις απόψεις του;

Εδώ ο Ευριπίδης για ακόμη μια φορά μέσω του αγγέλου,ενός απλού ανθρώπου, εκφράζει τις δικές του ορθολογικές απόψεις.Πολλοί άνθρωποι ακόμα και σήμερα καταφεύγουν στους μάντεις είτε από ευπιστία είτε γιατί πιστεύουν ότι η ζωή καθορίζεται από υπερβατικές δυνάμεις είτε γιατί τα προβλήματα είναι τόσα πολλά που μοιάζουν να μην έχουν λύση.Αυτό που χρειάζεται ο άνθρωπος είναι η σωστή σκέψη και κρίση,η ευβουλία,ώστε οι επιλογές του να είναι ορθές.Προκειμένου να επικοινωνήσει με το θεό ο άνθρωπος δυο είναι οι τρόποι:οι θυσίες και η προσευχή.

18. Ποια απήχηση πιστεύετε ότι έχουν τα λόγια του αγγέλου στο θεατή της Αθήνας του 412 και στο σύγχρονο θεατή;

Οι θεατές κάθε εποχής παρακολουθούν με προσοχή τις σκέψεις του αγγέλου. Νιώθουν τα λόγια του να τους αγγίζουν, ιδιαίτερα στο σημείο που απορρίπτονται οι μάντιες, αφού στη ζωή όλων έρχονται στιγμές δυσκολίας στη λήψη αποφάσεων. Οι Αθηναίοι θεατές του 412 λαμβάνουν άμεσα το μήνυμα, καθώς βιώνουν την ήττα της σικελικής εκστρατείας, για την οποία οι χρησμολόγοι είχαν προβλέψει αίσια έκβαση. Επιπλέον, αισθάνονται αγωνία για την εξέλιξη της υπόθεσης, μόλις ακούνε την εντολή που δίνει ο Μενέλαος στον αγγελιαφόρο.

19. Τελικά, ο Ευριπίδης ειρωνεύεται και τους θεούς απορρίπτοντας τους μάντιες; Διά στόματος αγγέλου ο Ευριπίδης απορρίπτει τους μάντιες χωρίς να αμφισβητεί τους θεούς και προτείνει στη θέση των μάντεων την ευβουλία, δηλαδή τη σωστή σκέψη και κρίση, τις θυσίες και την προσευχή, καθώς και την προσωπική προσπάθεια του κάθενός. Οι απόψεις του μας θυμίζουν το ρητό "συν Αθηνά και χείρα κίνει".

20. Ποιες απόψεις και προβληματισμοί στη συγκεκριμένη σκηνή συνθέτουν τη διάνοια του αγγέλου;

Ο άγγελος προβληματίζεται για το ρόλο των μάντεων και υποστηρίζει πως μόνο η ορθολογική ενατένιση των πραγμάτων μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο στη ζωή του. Η σοφιστική επίδραση και αμφισβήτηση των παραδεδομένων αξιών είναι φανερή.

21. Στη σκηνή με τον αγγελιαφόρο δικαιολογείται ο χαρακτηρισμός του Ευριπίδη ως "από σκηνής φιλοσόφου"; Ποιες από τις απόψεις του Ευριπίδη θα μπορούσε να διατυπώσει και ένας ήρωας σύγχρονου θεατρικού έργου;

Κύριο χαρακτηριστικό του Ευριπίδη είναι ο σκεπτικισμός του, δηλαδή η αμφισβήτηση των καθιερωμένων αξιών της εποχής του. Τις απόψεις του τις περνά στα έργα του μέσω των ηρώων του, όπως και εδώ μέσω του αγγέλου. Αρχικά, αναφέρεται στους θεούς, τους ταυτίζει με την τύχη και αμφισβητεί τη δικαιοσύνη τους, αφού είναι ευμετάβλητοι και καθορίζουν τη ζωή των ανθρώπων με κριτήριο τα πάθη τους. Όσον αφορά στους δούλους, τους εξυψώνει από την κατώτατη κοινωνική τους θέση και τους αποδίδει γνώρισμα ελεύθερων ανθρώπων. Τέλος, απορρίπτει τη μαντική τέχνη και αντιπροτείνει την ορθή σκέψη και κρίση στις αποφάσεις.

Πολλές από τις απόψεις του αγγέλου θα μπορούσε να τις εκφράσει και ένας σύγχρονος θεατρικός ήρωας: η ματαιότητα του πολέμου, η δυσκολονόητη θεία βούληση, η τύχη, η αστάθεια των ανθρώπινων πραγμάτων, η εσωτερική ελευθερία, ο τρόπος λατρείας του θεού, η σωστή σκέψη και κρίση είναι θέματα διαχρονικά.

22. Ποιες είναι οι απόψεις του αγγελιαφόρου για τη μαντική και ποια η σχέση του με το δράμα και την ιστορική πραγματικότητα της εποχής;

Ο άγγελος καταφέρεται με ένα δριμύ κατηγορητήριο εναντίον των μάντεων και απορρίπτει την τέχνη τους. Τους κατακρίνει ότι εκμεταλλεύονται τους ανθρώπους, για να αποκτήσουν χρήματα. Ως παράδειγμα χρησιμοποιεί τον Κάλχαντα. Ο άγγελος πρεσβεύει ότι οι μόνοι προφήτες στους οποίους μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος είναι είναι η γνώμη και η ευβουλία. Ο Ευριπίδης μέσω αυτών των απόψεων βρίσκει την ευκαιρία να εκφράσει την αγανάκτηση του εναντίον των μάντεων και των χρησμολόγων που ενθάρρυναν την ολέθρια σικελική εκστρατεία.

23. Να σχολιαστούν οι στίχοι 831, 837.

Οι μάντιες όποτε αποτύχαιναν στις προβλέψεις τους υποστήριζαν ότι αυτό οφειλόταν στην άρνηση των θεών να τους αποκαλύψουν το μέλλον και στην σκόπιμη από μέρους τους παρερμηνεία. Θεωρούσαν τους εαυτούς τους μεσολαβητές (μέντιουμ=μέσον) μεταξύ θεών και ανθρώπων. Ο άγγελος αντικρούει τους μάντιες φέρνοντας το παράδειγμα του Κάλχαντα. Ο μόνος τρόπος επικοινωνίας με τους θεούς είναι η θυσία και η προσευχή.

24.Ας υποθέσουμε ότι έλειπαν οι στοχασμοί του αγγέλου.Τι θα κέρδιζε και τι θα έχανε το έργο;

Το έργο θα κέρδιζε σε συνοχή,η οποία διασπάται,καθώς φαίνεται ότι οι απόψεις του αγγέλου δεν έχουν καμιά σχέση με την υπόθεση.Από την άλλη το έργο θα έχανε σε ιδεολογικό περιεχόμενο και ο ποιητής δε θα είχε τη δυνατότητα να εκφράσει απόψεις για θέματα που απασχολούσαν το κοινό του.

25.Να συγκρίνετε τους δυο μονολόγους του Αγγέλου(786-810,822-837) ως προς τη δομή τους,αφού τους χωρίσετε σε θεματικές ενότητες.

Και οι δυο αγγελικές ρήσεις ακολουθούν την ίδια δομή:γενική τοποθέτηση

Χρήση παραδείγματος

Συμπέρασμα

Πιο συγκεκριμένα:Στ.786-810

A.786-791:ο θεός ταυτίζεται με την τύχη(πρόλογος)

B.791-803:Το παράδειγμα Μενελάου και Ελένης(απόδειξη-παράδειγμα)

Γ.804-810:η ποιότητα του αγαθού δούλου(συμπέρασμα)

Στ.822-837

A.822-827:η απόρριψη της μαντικής(πρόλογος)

B.827-832:το παράδειγμα του Κάλχαντα(απόδειξη)

Γ.832-837:η αναγκαιότητα της ευβουλίας(συμπέρασμα)

26.Από ποια πάροδο αποχωρεί ο άγγελος;

Από τη δεξιά πάροδο,καθώς πηγαίνει στην πόλη ή στο λιμάνι.

27.Ποιο στοιχείο προωθεί την εξέλιξη της υπόθεσης;Η εντολή του Μενελάου στον αγγελιαφόρο.

28.Ποιος είναι ο τρόπος αφήγησης;

Διάλογος και μονόλογος

29.Σε ποιους στίχους υπάρχει προοικονομία;

Στ.815-16:προοικονομείται η φυγή από την Αίγυπτο.

Στ.821:προοικονομείται το αίσιο τέλος.

Στ.837:προοικονομείται από το χορό το αίσιο τέλος το οποίο θα επιτευχθεί με τη σωστή κρίση και εκτίμηση των καταστάσεων.

30.Να σχολιαστεί το παράλληλο κείμενο της σελ.61

Ο Σεφέρης στο ποίημα του ‘Ελένη’ είναι επηρεασμένος από τη μυθολογική εκδοχή του Ευριπίδη.Ο Τρωικός πόλεμος αποδεικνύεται παράλογος και μάταιος αφού έγινε για ένα είδωλο.Σεφέρης και Ευριπίδης καταδικάζουν τους πολέμους και αντιπροτείνουν την ειρήνη.

31.α.Ποιοί λόγοι οδήγησαν τον άνθρωπο στην ενασχόληση με τη μαντική;

31.β.Σήμερα εξακολουθεί ο άνθρωπος να καταφεύγει στη μαντική;Γιατί;

Στο κείμενο του λαογράφου Λουκάτου ο φόβος και η άγνοια για το μέλλον οδήγησαν τον άνθρωπο στις προλήψεις και στις δεισιδαιμονίες.Η μετεωρολογία και η αστρολογία ήταν η πρώτη αφορμή της μαντικής.

Στην εποχή μας οι άνθρωποι εξακολουθούν να καταφεύγουν στη μαντική από ανασφάλεια και αβεβαιότητα για το μέλλον.Η ονειρομαντεία,η καντηλομαντεία,η χειρομαντεία,το φλιτζάνι,η πυρομαντεία ακόμα και το κουφέτο κάτω από το μαξιλάρι αποτελούν ενδείξεις ότι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη να γνωρίσουν τι θα τους συμβεί και να προλάβουν το κακό.

.